

TÜRKİYE, İRAN ve ORTA ASYA ÜLKELERİNDE DIŞ TİCARET ve KÜRESELLEŞMENİN GELİR DAĞILIMI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Prof. Dr. Cevat GERNİ

Doğuş Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik Bölümü
cgerni@dogus.edu.tr

Dr. Ali SHAHINPOUR

Department of Economics, Ajabshir Branch, Islamic Azad university, Ajabshir, Iran
alishahinpoor@gmail.com

Prof. Dr. Kerem KARABULUT

Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü
kerem@atauni.edu.tr

Özet

Küreselleşme ile gelir dağılımı ilişkisinin belirlenmesi önemli iktisadi konulardan biridir. Gelir dağılımının küreselleşmeden etkilendiği hakkında teorik görüş birliği olmadığı için küreselleşmenin gelir dağılımındaki etkisinin araştırılması, özellikle gelişmekte olan ülkelerde önem arz etmektedir. Çalışmanın temel amacı gelişmekte olan Türkiye, İran ve Orta Asya ülkelerinde küreselleşmenin gelir dağılımı ve eşitsizlik üzerindeki etkisinin yanında Kuznets hipotezinin sınanmasıdır. Modelde bağımsız değişkenler olarak kişi başına düşen reel milli gelirin (Gayri Safi Yurtiçi Hasılanın) miktarı ve bu değişkenin karesi, küreselleşme endeksi, devlet harcamalarının gayri safi yurtiçi hasıladaki payı, enflasyon oranı ve nüfus artış oranı ve bağımlı değişken ise Gini katsayısı kullanılmıştır. Araştırma kapsamındaki ülkelere ait 1992-2014 yılları arasında veriler kullanılarak konuya ait teorik temeller panel veri analizi sabit etkiler yöntemi ile sınanmıştır. Küreselleşmenin gelir dağılımı ve eşitsizlik üzerindeki etkisi olumlu bulunmuştur. Analiz sonuçlarına göre, küreselleşmenin gelir dağılımı üzerindeki etkisi 1,94 bulunarak gelir dağılımının iyileşmesi ve eşitsizliğin azalması yönünde etkili olmuştur. Ayrıca, araştırma kapsamındaki ülkelerde Kuznets hipotezi reddedilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Gelir Dağılımı, Eşitsizlik, Orta Asya Ülkeleri, Türkiye, İran.

FOREIGN TRADE and GLOBALIZATION IMPACT on INCOME DISTRIBUTION in TURKEY, IRAN and CENTRAL ASIAN COUNTRIES

Abstract

Determination of relationship between globalization and income distribution is one of the most important economic issues. There is no consensus of theoretical opinion on income distribution how is affected by globalization. Therefore investigating effects of globalization on income distribution is important especially for developing countries. So, the main purpose of study is testing globalization effect on income distribution in Turkey, Iran and Middle Asia countries. Independent variables used in model, are real national income, Globalization index, share of government expenditures on Gross Domestic Product, Inflation rate and Population growth rate and dependent variable is Gini Coefficient. The impact of globalization on income distribution has been fund positive between 1992-2014. According to the results, the effects of globalization on income distribution is 1.94. Globalization has been positive effective in income distribution and reducing income inequality. By results of the study Kunets hypothesis is not valid.

Key Words: Globalization, Income Distribution, Inequality, Middle Asia Countries, Turkey, Iran.

1. Giriş

Orta Asya, dar alanıyla geçmişte SSCB (Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği)'nin parçası olan beş ülkeyi (Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan, Türkmenistan ve Tacikistan) tanımlar. Geniş anlamda ise Afganistan, Pakistan'ının kuzeyi, Çin'in batısı, Moğolistan ve Rusya'nın bir kısmı ile Kuzeydoğu İran'ı içeren bölge ve bölgeyi tanımlamak için kullanılan coğrafi terimdir. Asya kıtasının dünya okyanuslarından uzak iç kesimini belirlemek için kullanılır, bölgenin bu denizlere kapalı oluşu başlıca ana özelliğidir. Kaşgar ve Semerkant kentleri gibi tarihi İpek Yolu üzerinde bulunan kentleriyle Orta Asya, tarih boyunca insanların ticari malların ve fikirlerin Avrupa, Batı Asya, Doğu Asya ve Güney Asya'ya yayılmasına ana nokta olmuştur. Dağlar, çöller ve bozkırlarla kaplı bu bölge zengin petrol, doğalgaz, uranyum rezervlerinin yanında özellikle Sovyet döneminde gelişen pamuk üretimi ile bilinir (wikipedia, p. 1) (erişim: 05.08.2016).

Günümüzde, küreselleşme bir egemen güç olarak uluslar ve devletlerarası karşılıklı ilişkileri şekillendirerek ekonomik serbestlikler, yabancı yatırımlar, sermaye dolaşımı, bilgi aktarımı, teknolojik değişimler vb gibi yollarla ülkeler arasında yeni fırsatlar yaratmıştır. Küreselleşme çok boyutlu ve ekonomik, sosyal, siyasal, hukuk, kültürel, askeri ve hem çevre gibi diğer boyutlara da uygulanabilir bir gelişmedir (Malek, 2005). Dünya bankası tanıtımına göre, küreselleşme bireyler ve firmaların diğer ülkeler halkları ile serbest işlem yapma güçlerini ve özgürlüklerini artırmaktır. Son yıllarda ülkeler arasındaki ekonomik faaliyetlerin hızla büyümesi küreselleşme sonucudur söylemek mümkündür. Dünya ekonomilerin bu konudan etkilenmelerinin sebebi de ülkelerin bu olguya gösterdikleri eğilimden kaynaklanmaktadır (Najjarzade & Mahdavarasekh, 2010). Bu doğrultuda, küreselleşmenin avantajlarından yararlanmak ve zararlarından uzak olmak için onun etkilerini araştırarak tanımak önem arz etmektedir.

Gelir dağılımının anlamı, bir ülkedeki insanların milli gelirdeki payı ve gelir eşitsizliğinin açıklanmasıdır (Jafari Samimi, 1992). Gelir dağılımını etkileyen faktörler ikiye bölünmektedir: birincisi yaş, eğitim, cinsiyet vb. gibi bireylere ait özellikler olarak faktörlerdir. İkincisi ise kamu boyutu, işsizlik ve enflasyon düzeyi olarak toplumun sosyo-ekonomik yapısına işaret eden faktörlerdir (Najjarzade & Mahdavarasekh, 2010). Son yıllarda, küreselleşmenin gelir dağılımı üzerindeki etkisi gelişmekte olan ülkelerde ilgi çekmektedir (Milanovic, 2003). Küreselleşmenin ülkelerin gelir dağılımı üzerindeki etkisi ekonomik liberalleşme olarak üretim faktörleri miktarı ve iş yasaları, sendikalar, kamu hizmetleri, özelleştirme gibi kurumsal ve politika ayarları gibi ülke koşullarına bağlı olarak, farklı olmaktadır.

Çalışmanın amacı, gelişmekte olan Türkiye, İran ve Orta Asya ülkelerinde küreselleşmenin gelir dağılımı üzerindeki etkisini araştırmaktır. Seçilmiş ülkeler tarih boyunca insanların ticari malların ve fikirlerin Avrupa, Batı Asya, Doğu Asya ve Güney Asya'ya yayılmasına ana nokta olduğu ve ayrıca, iki önemli ülke olarak Türkiye ve İran'nın adı geçen ülkeler ile önemli ilişkileri oldukları için bu grup ülkelerin ekonomik durumlarını araştırmak önem taşımaktadır. Çalışmada panel veri analizi kullanılarak Türkiye, İran ve veri bulunmak kaydıyla Orta Asya ülkelerinden bazıları seçilerek küreselleşmenin gelir dağılımı üzerindeki etkisi 1992-2014 yılları arasında test edilmektedir. Bu ana başlığın altında literatür olarak konunun teorik temeli, yapılan araştırmaların özeti, metodoloji, model ve veri seti, tahmin sonuçları yapılmakta ve son ana başlık olarak da sonuç ve öneriler verilecektir.

2. Teorik Temel

Küreselleşmenin gelir dağılımı üzerindeki etkisini açıklayan pek çok teori bulunmaktadır. Bu teorilerin en popülerleri, uluslararası ticarete karşılaştırmalı üstünlüğü "üretim faktörlerinin göreceli bolluğu" ile açıklayan teori olarak Heckscher-Ohlin teorisi'dir. Bu teoriye göre, gelişmiş ülkeler geliştirmekte olan ülkelere sermaye ve vasıflı işgücüne dayalı üretilen malları ihraç ederek vasıfsız işgücüne dayalı üretilen mallar ithal ederler. Dolayısıyla, uluslararası ticaretin liberalleşmesi ve ticaret engellerinin kaldırılması gelişmiş ve geliştirmekte olan ülkeler arasındaki ticaret artarak gelişmiş ülkelerde vasıfsız işgücüne olan talep azalacaktır. Vasıfsız işgücüne olan talepteki düşüş nispi ücretlerde düşüşe neden olacaktır. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Kanada gibi ücretlerin daha esnek olduğu ülkeler geliştirmekte olan ülkelerle ticaretlerini artırınca vasıfsız işgücü ücretlerinin daha fazla düşüşüne ve Avrupa Birliği (AB) ülkeleri gibi ücretlerin daha esnek olduğu ülkelerde vasıfsız işgücünün işsizliğine sebep olacaktır (Masee, 1997). Dolayısıyla, gelişmiş ülkelerde, küreselleşme gelir dağılımını negatif etkileyerek eşitsizliği artırmaktadır. Geliştirmekte olan ülkelerde ise işgücü genelde vasıfsız olduğu için, ülkeler arası ticaretin artışı sebebiyle işgücüne olan talep artacak ve nispi ücretlerde artış meydana gelecektir. Buna bağlı olarak da gelir dağılımı iyileşecektir.

Heckscher-Ohlin teorisine dayalı ve küreselleşmenin ücretler ve diğer üretim faktörlerinin fiyatları üzerindeki etkilerini doğrudan açıklayan iki teori bulunmaktadır: birincisi, Stolper-Samuelson gelir dağılımı teoremi ve ikincisi ise faktör fiyatları eşitliği teoremidir (Seyidoğlu, 2007).

Stolper-Samuelson teoremi, gümrük tarifelerinin üretim faktörleri arasındaki gelir dağılımı etkisini açıklamaktadır. Yüksek tarife veya kota durumu gibi tarife dışı korumalar vasıtasıyla yerel malların fiyatında meydana gelen artışlar ilgili malın üretiminde daha yüksek payı olan üretim faktörünün nispi fiyatında artışa sebep olacaktır. Örneğin, bilgisayar üretiminde işgücü daha fazla (yoğun) ve toprak daha az, buğday üretiminde ise toprak daha fazla (yoğun) ve işgücü daha az kullanılmaktadır. Stolper-Samuelson teoremine göre, bilgisayar ithalatına uygulanan tarifeler artınca toprak kiralalarına kıyasla reel ücretler daha fazla artacaklar. Bu doğrultuda, bir ülkede ithal bir mala uygulanan tarifenin artması o malın fiyatı ihraç edilen malların yerel fiyatlarından nispi olarak daha yüksek olmasına sebep olacaktır. Buda malların homojen olma kaydıyla, yerel malların fiyatındaki artış ithal ikameye sebep olarak üretim faktörlerin ihraç edilen mallardan ithal ikame mallara doğru aktarılacaktır (Najjarzade & Mahdavarasekh, 2010). Dolayısıyla, ithal ikame malların üretiminde yoğun kullanılan faktörler talep artışı ve nispi olarak fiyat artışı ile karşı karşıya kalacaklar. İthal ikame malların üretiminde ülkedeki kıt faktörün daha yoğun kullanıldığı için tarife sonucu bu faktörün nispi olarak fiyatı artacaktır (Wolf, 2000). Bu nedenle, ticaretin serbestleştirilmesi nedeniyle bir ülkede göreceli bol faktörlere olan talep artarak fiyatı artacaktır. Ayrıca, vasıflı işgücünün nispi olarak bol olduğu gelişmiş ülkelerde vasıflı işgücünü nispeten yoğun olarak kullandığı ürünleri ihraç ederek vasıfsız işgücünün nispeten yoğun olarak kullanıldığı malları ithal etmektedirler. Bu durumda, gelişmiş ülkelerin bol olan vasıflı işgücünün reel gelirlerinin artmasına ve kıt olan vasıfsız işgücünün reel gelirlerinin azalmasına sebep olmaktadır. Gelişmiş ülkelerde vasıflı işçilerin ücretleri yükselirken, vasıfsız işçilerin ücretleri düşmektedir. Çünkü ithal malları ile rekabet etmek için vasıfsız işçilere olan talep azalır ve bu işçiler daha düşük ücretleri kabul etmeye zorlanırken, vasıflı işçilere olan talep ihracatın artması ile artarak gelirleri artacaktır (Aslan & Terzi, 2006). Geliştirmekte olan ülkeler küreselleşme

sonucunda vasıfsız işgücüne dayalı üretilen malları ihraç ettikleri için vasıfsız işgücüne olan talep artarak vasıfsız işgücü ücretler nispi olarak artarak gelirleri artacaktır. Bu nedenle ticaretin serbestleştirilmesi (küreselleşme) gelişmiş ülkelerde olan sonucun tersine gelişmekte olan ülkelerde eşitsizliği azaltacaktır.

Küreselleşmenin ücretler ve diğer üretim faktörlerinin fiyatları üzerindeki etkilerini doğrudan açıklayan ikinci teoreme (faktör fiyatları eşitliği teoremi) göre, serbest dış ticaret ülkeler arasında hem göreceli, hem de mutlak faktör fiyatlarını birbirine eşitler (Seyidoğlu, 2007). Diğer bir deyişle, uluslararası ticaret sonucunda hem işgücü fiyatı olan reel ücretler hem de sermaye fiyatı olan reel faiz oranları iki ülkede eşitlenecektirler. Dolayısıyla, ticaret ortakları ülkelerde dış ticaret gelir dağılımını olumlu etkilemektedir.

Yeni ticaret teorisi, sanayi ürünleri arasındaki ticari ilişkileri belirlemek için aynı benzer faktörlerin zenginliği olan ECO ülkelerinde geliştirilmiştir. Gelişmiş ülkelerde, sanayi (fabrika) ürünleri eksik rekabet koşulları altında üretilmektedir. Uzmanlaşma ölçek ekonomisi vasıtasıyla üretim maliyetini düşürmektedir. Dolayısıyla, ticaret engellerinin kaldırılması, ihracat teşviklerini artıracaktır. Bu teoremin öngörülen sonuçlarından biri, sanayi mallarının ticareti benzer gelir, damak zevki (taste) ve üretim yapısına sahip olan ülkeler arasında gerçekleşecektir. Çünkü üretim ölçeği arttıkça maliyetler ve dolayısıyla fiyatlar düşecektir. Bu teoriye göre, sanayi malları arasında uluslararası ticaretin göreceli ücretlerdeki etkisi belirsizdir. Çünkü vasıflı ve vasıfsız işgücüne olan talepteki ve ona bağlı olarak ücretteki değişimler bazı malların üretiminde artış ve bazı malların üretiminde düşüşün nasıl meydana gelmesinden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla, gelişmiş ülkeler vasıflı işgücü veya vasıfsız işgücünün yoğun kullanıldığı malları ihraç edebilmektedir (Najjarzade & Mahdavarasekh, 2010).

3. Yapılan Çalışmaların Özeti

Küreselleşmenin gelir dağılımı üzerindeki etkiyi inceleyen araştırmalar çeşitli sonuçlar elde etmişlerdir. Örneğin, küreselleşmenin gelir dağılımı üzerindeki olumlu etkiyi destekleyen çalışmalardan biri Bigsten ve Durevall çalışmasıdır. Bu çalışma sonuçlarına göre, Kenya'da 1964-2000 arasında küreselleşme sonucunda vasıflı ve vasıfsız işgücü ücretlerindeki fark azalmıştır. Bu çalışmada, vektör Otoregresif (VAR) yönteminden yararlanarak vasıflı işgücü çalıştıran sanayi sektörü ve vasıfsız işgücü çalıştıran tarım sektöründe ücretler incelenmiştir (Bigsten & Durevall, 2006).

Wei ve Wu Çin'de küreselleşmenin gelir eşitsizliği üzerindeki etkisini çeşitli 100 şehir ve kırsal alanlarında incelemişler ve sonuç olarak gelirin dışa daha açık olan alanlarda eşitsizliğin daha az olduğu sonuca varmışlardır. Başka bir deyişle, bu araştırma sonuçlarına göre, küreselleşmenin eşitsizlik üzerindeki etkisi negatif bulunmuştur (Wei & Wu, 2002).

Fatourehchi, Panahi ve Nazari (2011) İran ekonomisinde küreselleşmenin fakirlik üzerindeki etkisini şehir ve kırsal alanlarda inceleyerek sonuç olarak küreselleşmenin fakirlik üzerindeki etkisini negatif elde etmişlerdir (Fatourehchi, Panahi, & Nazari, 2011).

Epstein ve diğerler 115 ülkede 1950-1998 yılları arasında küreselleşmenin kişi başına düşen gelir yakınsamasındaki etkisini incelemişlerdir. Bu çalışmada iki yöntem kullanılmıştır: Birincisinde, ticari ilişkilerin gelir dağılımı üzerindeki etkisini yüksek gelirli ülkelerde incelemişler. İkincisinde ise uluslararası ticaretin gelir dağılımının

yakınsama sürecindeki etkisini araştırarak uzun dönemde ticari ilişkiler zengin ülkelerin yararına ve fakir ülkelerin zararına olmaktadır (Epstein, Howlett, & Schlze, 2007).

Asgharpour ve diğerler İslam Konferansı Teşkilatına üye ülkelerinde küreselleşmenin gelir dağılımı üzerindeki etkisini araştırarak Kuznets hipotezinin bu ülkelerde desteklenmediğini tespit etmişlerdir. Ayrıca, araştırma sonuçlarına göre, araştırmaya konu olan ülkelerde gelir dağılımı üzerinde kişi başına düşen reel gelirin etkisi olumlu ancak küreselleşmenin etkisi olumsuz bulunmuştur (Asgharpour, Salmani, & Hekmatifarid, 2014).

Lee 14 Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde küreselleşmenin gelir eşitsizliği üzerindeki etkisini 1951-1992 yılları arasında incelemiştir. Bu çalışmada doğrudan yabancı yatırım ve dışa açıklık olarak ticaret hacminin GSYH'deki payı küreselleşme endeksi ve GINI katsayısı gelir dağılımı endeksi olarak kullanılmıştır. Bu çalışma sonucuna göre, küreselleşme gelir eşitsizliğini artmaktadır. Başka bir ifadeyle, küreselleşmenin artması gelir dağılımı üzerinde negatif etkide bulunmaktadır. Lee'ye göre, bu ülkelerde küreselleşme artınca vasıflı işgücü durumu iyileşerek yüksek gelirli gruplar oluşmakta, ancak vasıfsız işgücü durumunda bir zorunlu kötüleştirilme söz konusu olmamaktadır (Lee, 2006).

Toan hesaplanabilir genel denge modelinden yararlanarak Vietnam'da 25 sektör ve 8 hane halkı grupları arasında ticaretin serbestleştirilmesi ile gelir dağılımı ilişkisini çok sektörlü dinamik modeli ve Sosyal Muhasebe Matrisinden yararlanarak araştırmıştır. Bu çalışma sonuçlarına göre, uluslararası ticaretin ulusal refah üzerindeki etkisi olumsuz bulunmuştur. Bu sonuçlara göre, küreselleşme sürecinde sadece 4 şehir hane halkı grubundan üçü yararlanarak bütün kırsaldaki hane halkı zarar etmişlerdir (Toan, 2004).

Sharifian ve diğeri küreselleşmenin gelir eşitsizliği üzerindeki etkisini gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde 1995-2005 yılları arasında 'görünüşte ilgisiz regresyon tahmini (SURE)' ile incelemişlerdir. Çalışma sonuçlarına göre, uluslararası bazında dışa açıklık ve küreselleşme gelir dağılımını özellikle gelişmiş ülkelerde daha fazla iyileştirmektedir, ancak çalışma sonuçları ile Kuznets hipotezi desteklenmemektedir (Sharifian & Rostamzadeh, 2012).

Najati Moharrami Stolper-Samuelson teorisinden yola çıkarak İran ekonomisinde ticaretin serbestleştirilmesinin ücret eşitsizliği üzerindeki etkisini hane halkı düzeyinde mikro veriler kullanarak 2001, 2002 ve 2003 yıllarında incelemiştir. Çalışmada tarife oranı ticari serbestleştirilme endeksi olarak kullanılmıştır ve bu sonuçlara göre, tarife oranında meydana gelen düşüşler vasıfsız işgücü ücretlerinde düşüşe ancak yarı vasıflı ve vasıflı işgücü ücretlerinde artışa sebep olmaktadır. Başka bir ifadeyle, ticari serbestleştirilme (küreselleşme) farklı düzeylerde beceri sahibi olan işçiler arasında ücret boşluğunu (açığı) artırmaktadır. Dolayısıyla İran ekonomisinde işçilerin %70'i vasıfsız oldukları için küreselleşme sürecinde zarar görebilirler. Bunun anlamı da, küreselleşme sonucunda gelir dağılımının kötüleşmesidir (Najati Moharrami, 2006).

Naji Meydani doktora tezinde küreselleşmenin gelir dağılımı üzerindeki etkisini İran ekonomisinde Johansen-Juselius eşbütünleşme ve Granjer nedensellik testlerinden yararlanarak ve döviz kuru fazlasını küreselleşme endeksi yerine kullanarak 1968-2000 yılları arasında incelemiştir. Bu çalışma sonuçlarına göre, İran ekonomisinde küreselleşme gelir eşitsizliğinin artmasına sebep olmuştur (Naji Meydani, 2003).

Sameti ve diğerler küreselleşmenin gelir dağılımı üzerindeki etkisini seçilmiş ülkelerde 1985-2004 yılları arasında incelemişlerdir. Bu çalışmada tahmin sonuçlarına göre, Kuznets hipotezi desteklenerek küreselleşme endeksi gelir dağılımı endeksi olarak GINI katsayısı üzerinde negatif etkiye sahip olmuştur. Bunun anlamı seçilmiş ülkelerde küreselleşme sonucunda gelir dağılımı iyileşmektedir (Sameti, Ranjbar, & Ohadiesfahani, 2011).

Jalayi ve Sattari küreselleşmenin İran kırsal toplumunun gelir dağılımı üzerindeki etkisinin yapay sinir ağları ile öngörülmesi isimli makalede yapay sinir ağları kullanarak İran kırsal toplumuna GINI Katsayısını 2008, 2009 yıllarına öngörmüşlerdir. Model sonuçlarına göre, İran kırsal toplumunda gelir dağılımının geleceğini öngörmek için yapay sinir ağları daha iyi performansla sahiptir. Ayrıca bu çalışma sonuçlarına göre, İran kırsal toplumunda küreselleşme ile gelir eşitsizliği azalmaktadır (Jalayi & Sattari, 2012).

Abrishami ve diğerler İran'da küreselleşmenin vasıflı ve vasıfsız işgücü istihdamı ve talebi üzerindeki etkisini 1974-2006 yılları arasında incelemişlerdir. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, küreselleşmenin işgücüne olan talep üzerindeki etkisi pozitif bulunarak vasıflı işgücüne olan talep küreselleşmeden daha çok etkilenmektedir. Ayrıca, bu etkinin açıklanmasında yapay sinir ağları ARDL yönteminden daha iyi performans sergilemektedir (Abrishami & Mahdavi, 2011).

Naji Meydani ve diğerler İran'da ekonomik küreselleşmenin fakirlik üzerindeki etkisini enflasyon ve işsizlik endeksleri vasıtasıyla 1984-2004 yılları arasında incelemişlerdir. Bu çalışma sonuçlarına göre, ekonomik küreselleşme ile fakirlik arasında pozitif ilişki bulunmaktadır. İran'da küreselleşme fakirlik nedenlerinden biri iken fakirlik de küreselleşmenin başarısı olma sebeplerinden bir tanesidir. Küreselleşme ile enflasyon arasında pozitif ilişki bulunmaktadır. Dolayısıyla, küreselleşme enflasyon artışı yoluyla fakirliğe neden olmaktadır. Ayrıca, küreselleşme ile istihdam arasında negatif ilişki olduğu için küreselleşme işsizliği artarak da fakirliğe sebep olmaktadır (Najimeydani, Kazemi, & Ghafuri Sadatiyeh, 2011).

Baş, ülkeler içinde ve ülkeler arasında küreselleşme sürecinin gelir dağılımı üzerindeki etkilerini araştıran önemli ampirik çalışmaları incelenmiş ve elde edilmiş bulguların değerlendirilmesini yapmıştır. Yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunun sonuçlarına göre, küreselleşme sürecinde, gelir dağılımındaki eşitsizlik hem ülkeler içinde hem de ülkeler arasında artmıştır. Ancak, eşitsizlikteki artışın gelişmiş ülkelere kıyasla gelişmekte olan ülkelerde daha fazla olduğu belirlenmiştir. Bu konudaki bulgulara göre, 1980'lerden itibaren Türkiye'de de gelir dağılımı gittikçe daha da bozulmuştur (Baş, 2009).

Yanar ve Şahbaz gelişmekte olan ülkelerde küreselleşmenin yoksulluk ve gelir eşitsizliği üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Bu çalışmada sadece küreselleşmenin değil aynı zamanda, küreselleşmenin alt bileşenleri olan ekonomik, sosyal ve politik küreselleşmenin yoksulluk ve gelir eşitsizliği üzerindeki etkileri de dikkate alınmıştır. Çalışma 102 gelişmekte olan ülkenin 2010 yılı verileri kullanılarak yatay kesit analizi ile test edilmiştir. Ampirik bulgulara göre, küreselleşme yoksulluk ve gelir eşitsizliğini azaltmaktadır. Bu sonuçlar küreselleşmenin alt bileşenlerinin etkilerinin analiz edildiği modellerle de desteklenmektedir. Sonuç olarak gelişmekte olan ülkelerde ekonomik, politik ve sosyal küreselleşme hem yoksulluğu hem de gelir eşitsizliğini azaltmaktadır (Yanar & Şahbaz, 2013).

Najjarzadeh ve Mahdavirasekh D8 ülkelerinde küreselleşmenin gelir dağılımı üzerindeki etkisini 1995-2004 yılları arasında incelemiştir. Bu çalışma sonuçlarına göre, D8 ülkelerinde küreselleşme sonucunda gelir dağılımı iyileşerek gelir eşitsizliği azalmıştır (Najjarzade & Mahdavirasekh, 2010).

Aktaş yüksek lisans tezinde küreselleşme sürecinde Türkiye’de gelir dağılımı, yoksulluk ve sosyal politikaların evrimi isimli çalışma yapmıştır. Bu çalışmaya göre, Türkiye’de görece yoksulluk oranı 2005 yılı itibariyle %16,16, yoksulluğun en önemli nedenlerinden biri olan işsizlik oranı ise %10,3’tür. Dolayısıyla küreselleşme süreci hızlanırken, sosyal politikalar ihmal edilmiş, devlet yoksulluk ve gelir dağılımı eşitsizliğini çözmede etkin politikalar izleyememiştir (Aktaş, 2007).

Farazmand vd. 47 İslami ülkelerde küreselleşmenin gelir dağılımı eşitsizliği üzerindeki etkisini araştırarak küreselleşmenin gelir dağılımı eşitsizliğinin artırılmasına sebep olması sonucuna varmışlardır (Farazmand & Omid, 2014).

4. Metodoloji, Model ve Değişkenler

Aşağıdaki Panel Regresyon modeline bakıldığında (Shahinpour, 2016):

$$Y_{it} = \beta_{1,t} + \beta_2 X_{i,t} \quad (3.1)$$

Bu modelde i birim temsilcisi ve t ise dönem temsilcisidir. En fazla n birim ve en fazla t zaman (dönem) var olduğunu varsayalım. Model (3.1) tahmin edebilmek için modelin sabitinin, eğimlerinin ve hata teriminin davranışına ve onlara ait yapılması gereken varsayımlara bağlıdır. Genellikle bu modelin tahmininde aşağıdaki varsayımlar yapılabilmektedir:

Zaman boyunca ve birimler arasında sabit terim ve eğim katsayıları sabit ve hata teriminin farklı olduğu varsayılmaktadır.

Eğim katsayıları sabit ancak sabit terim birimlere göre, değişmektedir.

Modeli tahmin etmek için en basit yöntem A) şikkından birim boyutunu kaldırmak ve genel en küçük kareler (EKK) yöntemini kullanmaktır. Bu durumda model (1) aşağıdaki gibi yazılmaktadır:

$$Y_{i,t} = \beta_1 + \beta_2 X_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \quad (3.2)$$

Görüldüğü gibi denklem (3.2)’de birimler arasında sabit miktar ve eğim katsayıları değişmemektedir. Bu durumda model Havuzlanmış En Küçük Kareler¹ (HKK) isimi alarak EKK yöntemiyle tahmin edilmektedir.

Birimler arasındaki bağımsızlığı dikkate alan diğer bir yaklaşım birimler arasında sabit miktarın farklı ve eğim katsayılarının sabit olduğunu varsaymaktır. Bu durumda denklem (1) aşağıdaki gibi belirlenmektedir:

$$Y_{i,t} = \beta_{i,t} + \beta_2 X_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \quad (3.3)$$

Burada, sabit terimdeki i birimlerin özelliklerinden kaynaklanarak sabit terimin değişmesini göstermektedir. Ekonometri literatüründe denklem (3.3)’e Sabit Etkiler regresyon modeli veya gölge değişkenli en küçük kareler regresyon modeli denmektedir. Sabit etkiler kavramının sebebi birimler arasında sabit terimin

¹ Pooled Least Squares

değişmesine rağmen, her birim içinde sabit terim değişmemesidir. Modelin tahmininde Havuzlanmış en Küçük Kareler (HKK) mi yoksa Sabit Etkiler regresyon modelinin mi uygulanacağına aşağıdaki boş hipotezin sınanmasıyla karar verilecektir.

H0: Birimler arasında sabit terim değişmemektedir. Dolayısıyla Havuzlanmış en Küçük Kareler (HKK) (Pooling Least Squares, PLS) yöntemi kullanılmaktadır.

H1: Birimler arasında sabit terim değişmektedir. Dolayısıyla Panel veri analiz (Panel Data Regression) yöntemi kullanılmaktadır.

Yukarıdaki boş hipotezi sınamak için F dağılımına uyan aşağıdaki sınırlı F istatistiği kullanılmaktadır.

$$f = \frac{(R_{se}^2 - R_{hkk}^2) / (N-1)}{(1 - R_{se}^2) / (NT - K - N)} \sim F(N - 1, NT - K - N) \quad (3.4)$$

Burada, R_{se}^2 , R_{hkk}^2 sırasıyla Sabit Etkiler ve Havuzlanmış en Küçük Kareler regresyon modelinden elde edilen belirleyici katsayısı, N yatay kesit sayısı, K açıklayıcı değişken sayısı ve T ise zaman boyutudur. Eğer hesaplanan f miktarı F'e ait kritik tablo değerinden büyük olursa H0 hipotezi reddedilip ve Panel veri (sabit etkiler regresyon modeli) yaklaşımı uygun olarak kullanılacaktır. Aslında direk olarak sabit etkiler modeli kullanılabilir ancak bu modelde serbestlik derecesi eksikliği ve çoklu doğrusal bağlantı sorunu ile karşı karşıya olabilir.

Rassal etkiler modelini veya hata düzenleme modelini destekleyen ekonometriciler sabit etkiler modelini gölge değişkenler olduğu için eleştirmektedirler. Çünkü gölge değişkenlerin etkisini hata teriminde görmek daha mantıklı ve kolaydır. Bu ekonometricilere göre panel regresyon modelinde β_{1i} 'yi sabit tutmak yerine, β_1 şeklinde rassal değişken olarak tutulabilir. Dolayısıyla her birim için sabit miktar $\beta_{1i} = \beta_1 + \varepsilon_i$ şeklinde ifade edilebilir. Bu eşitlikte ε_i sıfır ortalama ve σ_ε^2 varyans olan hata terimidir.

Sabit etkiler ile rassal etkiler yöntemi arasından uygulamada uygun yöntemin seçilmesine Hausman test istatistiği vasıtasıyla karar verilmektedir. Hausman'nın test istatistiği K2 dağılımına uyarak aşağıda verilmektedir:

$$KH = [(\beta_{fe} - \beta_{re})' (cov_{fe} - cov_{re})^{-1} (\beta_{fe} - \beta_{re})] \sim \chi^2(K) \quad (3.5)$$

K açıklayıcı değişkenlerin sayısı, β_{fe} ve β_{re} sırasıyla sabit etkiler ve rassal etkiler modelinden elde edilen katsayı vektörü, cov_{fe} ve cov_{re} ise sırasıyla sabit etkiler ve rassal etkiler modelinden elde edilen kovaryans matrisidir. Hausman test istatistiği aşağıdaki boş hipotezi sınamaktadır:

H0: rassal etkiler yöntemi uygundur.

Ha: sabit etkiler yöntemi uygundur.

Yukarıda dendiği gibi Hausman test istatistiği açıklayıcı değişken sayısında serbestlik derecesi ile χ^2 dağılımına uymaktadır. Hesaplanan Hausman test istatistik değeri χ^2 'ye ait tablo değerinden büyükse, başka bir değişle olasılık değeri 0.05'ten küçükse rassal etkiler yöntemini uygun gören boş hipotez reddedilmekte ve sabit etkiler yöntemi uygulanmaktadır.

Bu çalışmada kullanılan yöntem kütüphane araştırma yöntemidir. Modeldeki bütün değişkenlere ait veriler Dünya Bankasının Dünya Kalkınma Göstergeleri² (WDI)'den toplanmıştır (WorldBank, 2016). Dünya Bankası sitesinde bütün orta Asya ülkelerine ait verilerin mevcut olmadığı için alanın geniş anlamı tanımıyla on bir ülkeden altısı (Kazakistan, Kırgızistan, Pakistan, Moğolistan, Rusya ve İnan) artı Türkiye olmak üzere ilgili verilerin bulunduğu toplam sekiz ülke analize alınmıştır.

Küreselleşmenin gelir dağılımı üzerindeki etkisini belirlemek için, çalışmada kullanılan model Jong-Eun Lee (2006), Najjarzadeh ve diğeri (2010) ve Asgharzadeh ve diğeri (2014) modellerinden yararlanarak kurulmuştur:

$$GINI_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 PGDP_{it} + \alpha_2 PGDP2_{it} + \alpha_3 LGL_{it} + \alpha_4 GOV_{it} + \alpha_5 INF_{it} + \alpha_6 GPOP_{it} + u_{it} \quad (3.6)$$

GINI gelir dağılımı endeksi, PGDP kişi başına düşen gayri Safi Yurtiçi Hâsıla (GSYH) olarak kişi başına düşen milli gelirin yerine kullanılmıştır. Ayrıca, kişi başına GSYH, karesi ile Kuznets hipotezinin sınanması için fonksiyona girmiştir. LGL küreselleşme endeksi olarak dış ticaret hacminin GSYH'daki payını göstermektedir. GOV kamu cari harcamalarının GSYH'deki oranını ifade etmektedir. INF, GSYH deflatörü olarak enflasyonu göstermektedir. GPOP, nüfusun artış oranını göstermektedir.

Kişi başına gelir ile gelir dağılımı arasındaki ilişkiyi açıklayan görüşler Adam Smith ve Klasik okul görüşlerine dayanmaktadır. Ancak ekonomik büyüme ile gelir dağılımı arasındaki ilişki konusunda yeni fikir sunan Simon Kuznets (1955) olmuştur. Kuznets'e göre, bir ülkenin büyüme sürecinde gelir eşitsizliği önce artar ve bir süre sabitleşenden sonra azalar. Bu görüş sonralarda Kuznets'in ters U eğrisi olarak tanındı. Bu doğrultuda, gelir dağılımı ile kişi başına düşen gelir arasında ikinci dereceden bir fonksiyon kurulmaktadır:

$$G = \alpha_0 + \alpha_1 Y + \alpha_2 Y^2 + U_t$$

G ve Y sırasıyla Gini Katsayısı ve kişi başına düşen gelir olursa, Kuznets hipotezinin tespit edilmesi için α_1 'in pozitif ve α_2 'nin negatif olması gerekmektedir (Azad, 2000).

Kamu harcamalarının gelir dağılımı üzerindeki etkisi bu harcamaların sektörler, bölgeler ve gelir grupları arasındaki dağıtımlara bağlıdır. Kamu sermaye harcamaları sağlık, eğitim ve ulaşım gibi verimliliği artıran harcamalar kamu transfer harcamaları gibi gelir dağılımını olumlu etkileyebilmektedir. Özet olarak kamu harcamalarının finans yöntemi, bu harcamaların kombinasyonu ve sektörler arasında dağıtımını gibi farklı sebeplerden dolayı gelir dağılımı üzerinde olumlu veya olumsuz etkileri bulunabilmektedir (Abounuri & Khoshkar, 2007).

Enflasyon gelir dağılımını etkileyen en önemli faktörlerden bir tanesidir. Enflasyon çeşitli yollarla gelir dağılımını etkilemektedir. Enflasyon sürecinde genel fiyat düzeyindeki artışlar ücret artışlarından daha hızlı olarak işçiler ve kamu görevlilerinin satın alma güçlerini etkileyerek gelir dağılımını bozabilmektedir. Enflasyonun gelir dağılımı üzerindeki etkisinin diğeri bir kanalı da borçlu-alacaklı hipotezidir. Enflasyon varlığında nominal faiz oranı tam enflasyon oranı kadar değişmezse, enflasyon artışı sonucunda gelir dağılımını borçlu lehine ve alacaklı aleyhine değiştirmektedir (Li & Zoo, 2002).

² World Development Indicators

5. Tahmin Sonuçları

Regresyon tahminlerinden elde edilen sonuçların güvenilirliği için serilerin durağan olmaları ya da durağan olmadıkları halde eş bütünleşik olmaları gerekmektedir. Çalışma modelinde kullanılan değişkenlerin durağanlık sınama sonuçları Levin, Lin, Chu yaklaşımından yararlanarak tablo 1'de verilmiştir.

Tablo.1 Değişkenlerin Levin, Lin, Chu yaklaşımıyla ortak birim kök test sonuçları,

Değişken	İstatistik	Prop	Sonuç
GINI	-1,83	0,03	I(0)
PGDP	-2,73	0,003	I(0)
PGDP2	-2,72	0,003	I(0)
LGL	-3,33	0,000	I(0)
GOV	-3,68	0,000	I(0)
INF	-17,15	0,000	I(0)
GPOP	-1,32	0,09	I(0)

Eviews9 Programında hesaplanmıştır.

Tablo 1 sınama sonuçlarına göre, bütün değişkenler düzeyde durağan bulunarak verilerle yapılacak regresyon sonuçları güvenilir ve eş bütünleşme testine gerek duyulmamaktadır.

Panel veri analizinde birim kök testinden sonra yapılacak testler belirleyici testlerdir. Modelin tahmininde Havuzlanmış en Küçük Kareler (HKK) mi yoksa Sabit Etkiler regresyon modelinin mi uygulanacağına aşağıdaki boş hipotezin sınanmasıyla karar verilecektir.

H0: Birimler arasında sabit terim değişmemektedir. Dolayısıyla Havuzlanmış en Küçük Kareler³ (HKK) regresyonu kullanılmaktadır.

H1: Birimler arasında sabit terim değişmektedir. Dolayısıyla Panel veri analiz (Panel Data Regression) yöntemi kullanılmaktadır.

Modelde kullanılacak yöntemin belirlenmesi için F istatistiği tablo 2'de verilmiştir.

Tablo.2 F limer test sonuçları

Etkiler testi	İstatistik	Serbestlik derecesi	Prop	Yöntem
Cross-section F	24,75	(6,148)	0,0000	Panel
Cross-section Chi-square	111,86	6	0,0000	

Eviews9 Programında hesaplanmıştır.

Tablo 2'ye göre modelin tahmininde kullanılacak uygun yöntem panel regresyonu bulunmuştur.

Sabit etkiler ile rassal etkiler yöntemi arasından uygulamada uygun yöntemin seçilmesine Hausman test istatistiği vasıtasıyla karar verilmektedir. Hausman test sonuçları tablo 3'de verilmiştir.

Tablo.3 Hausman test sonuçları

³ Pooling Least Squares, (PLS)

Test özeti	Chi-Sq İstatistiği	Chi-Sq serbestlik derecesi	Prop
Cross-section random	148,48	6	0,0000

Eviews9 Programında hesaplanmıştır.

Tablo 3 sonuçlarına göre, modelde rassal etkiler yöntemi reddedilmekte ve sabit etkiler yöntemi uygun olarak kullanılması tespit edilmiştir.

6. Sabit Etkiler Modelinde Yatay Kesit Bağımsızlık Testi

Panel Veri Modellerinde genel varsayımlardan bir tanesi, hata terimlerinin birimlere göre bağımsız olduğudur. Ancak yatay kesit birimler boyunca hataların eşzamanlı korelasyona sahip olması da genellikle görülebilmektedir. Bu durumda korelasyon matrisinin birim matris olmasını engellenmektedir. Bu nedenle birimler arası korelasyonsuzluk varsayımı test edilmelidir. Birimler arası korelasyonun varlığını sınamak için Breusch-Pagan Lagrange Çarpımı (LM) testi, Pesaran'ın testi, Friedman'ın testi ve Frees'in testi önerilmiştir. T zaman boyutunun N birim sayısından büyük ($T > N$) olduğu durumlarda, standart Breusch-Pagan LM testi kullanılması daha doğru sonuçlar vermektedir. Pesaran (2004), T'nin küçük ve N'nin büyük ($N > T$) olduğu durumlarda birimler arası korelasyonun varlığını test etmek için Breusch-Pagan Lagrange Çarpımı testine alternatif olarak CD testini önermiştir. Monte Carlo benzetimleri ($N > T$) olduğu zaman standart Breusch-Pagan LM testinin performansının kötü, Pesaran'ın CD testinin iyi olduğunu göstermiştir (Yerdelen T., 2012). Çalışmada birim sayısı N zaman boyutu T'den küçük olduğu için yatay kesit bağımsızlık testinin yapılmasında Preusch-Pagan LM testinden yararlanılmaktadır. Breusch-Pagan LM yaklaşımı ile yapılan yatay kesit bağımsızlık test sonuçları tablo 4'de verilmektedir:

Tablo.4 Breusch-Pagan LM yaklaşımı ile yatay kesit bağımsızlık test sonuçları

N	T	İstatistik	Prop
7	23	65,71	0,000

Eviews9 Programında hesaplanmıştır.

Tablo 4 test sonuçlarına göre, birimler arası korelasyonun olmadığına işaret eden temel hipotez reddedilmektedir. Dolayısıyla her dört modelde olan ülkeler (birimler) arası korelasyon (yatay kesit bağımlılık) vardır sonucuna ulaşılmaktadır. Ayrıca kalıntıların birimler arasındaki korelasyonlarını görebilmek iktisadi açıdan önemlidir. Çünkü birimler arası korelasyonun (yatay kesit bağımlılığın) anlamı ülkelerin birbirilerinin performansından etkilenmeleridir. Başka bir deyişle, bir ülkede yaşanan bir şok diğer ülkelere de etkide bulunmaktadır (Shahinpour, 2016).

7. Tahmin Sonuçları

Heteroskedasite, Birimler Arası Korelasyon ve tüm birimler için genel AR(1) Korelasyonun en az biri olduğu durumda, Esnek Genelleştirilmiş En Küçük Kareler (EGKK) regresyonu tahmin edilmektedir. Bu durum ve regresyon Parks-Kmenta tahmincisi olarak tanımlanmaktadır (Yerdelen T., 2012). Çalışmada EGKK tahminler uygun yöntemler belirlendikten sonra yapılmış ve modelin tahmin sonuçları tablo 5'de verilmiştir.

Tablo.5 Modelde bağımlı değişken GINI katsayısı olarak tahmin sonuçları

Değişken	Katsayı	Std. Error	t-İstatistiği	Prop
C	30,99	1,69	18,33	0,0000
PGDP	-0,0013	0,0007	-1,8032	0,0736
LGL	1,9443	0,8341	2,331	0,0213
GOV	-0,031	0,024	-1,26	0,21
INF	0,0006	0,0003	1,78	0,076
GPOP	0,015	0,2	0,07	0,94
R ² =0,97 F-istatistiği= 356,69 F(prop)= 0,0000 D.W.=2,32				

Eviews9 Programında hesaplanmıştır.

Panel regresyonu sabit etkiler yöntemi ile tahmin sonuçlarını gösteren tablo 5'te bakıldığında modelin açıklayıcı gücünü ifade eden R kare uygun olarak 0,97 bulunarak F istatistiği genel olarak modelin anlamlı olduğunu göstermektedir. Modelde otokorelasyon sorunu bulunduğu için modele ar(1) ve ar(2) dahil edilerek Durbin-Watson istatistiği modelde otokorelasyon sorunun kaldırıldığını göstermektedir. Modelde kişi başına düşen reel GSYH (PGDP), küreselleşme endeksi olarak dışa açıklık göstergesi olan LGL ve enflasyon oranı (INF) %10 önem seviyesinde anlamlı bulunmuşlar ancak kamu harcamalarının GSYH'deki payı, kişi başına düşen reel GSYH'nin karesi ve nüfus artış oranı istatistiksel olarak anlamsız bulunmuştur. Kişi başına düşen reel GSYH Gini katsayısı üzerinde negatif etkide bulunarak gelir dağılımını olumlu etkilemektedir. Modelde kişi başına düşen reel GSYH'nin karesinin Gini katsayısı üzerinde miktar olarak sıfır etkide bulunarak istatistiksel olarak da anlamsız bulunmuştur (tablo 5'de verilmemiştir). Tablo 5'deki katsayı işaretlerine göre, çalışma kapsamındaki ülkelerde Kuznets hipotezi doğrulanmamaktadır. Bu sonuç Nili vd. (Nili & Farahbakhsh, 1998) ve Asgharpour vd (2014) gibi araştırmalardan elde edilen sonuçlar ile uyum sağlamaktadır. Rati Ram'a göre gelişmekte olan ülke verileriyle incelendiğinde Kuznets Hipotezinin doğrulanması zor olmaktadır (Asgharpur, Salmani, & Hekmatifarid, 2014).

Tahmin sonuçlarına göre, çalışma kapsamındaki ülkelerde küreselleşmenin Gini katsayısı üzerindeki etkisi pozitif bulunarak gelir dağılımı kötüleşmektedir. Ticari serbestleştirilme Gini katsayısını artırmaktadır. Ekonominin dışa açıklık endeksinde meydana gelen %1'lik bir artış Gini katsayısını 1.9 artırmaktadır. Gini katsayısının artışı gelir dağılımının eşitsizleşmesi anlamındadır. Çalışma kapsamındaki ülkeler gelişmekte olan ülkeler oldukları için bu elde edilen sonuç beklenen sonuçtur. Gelir dağılımının küreselleşmeden olumsuz etkilenmesi çeşitli sebeplerle açıklanabilmektedir. Örneğin, mal ve doğrudan yabancı sermaye dışa açıklığın bir diğer göstergesi olarak ülkeye girmesi vasıflı işgücüne olan talebi artırarak bu işgücü ücretlerini artırır ve gelir dağılımını bozabilir. Ayrıca, bu tür mal ve sermayenin bir ülkeye girmesi yerli sermaye verimliliğini düşürecektir.

Bazı görüşlere göre, küreselleşme uluslararası eşitsizliğe sebep olacaktır. Gunnar Myrdal görüşüne göre, dış ticaretin geliştirilmesi kendi başına gelir dağılımı eşitliğine sebep olmamaktadır. Zira gelişmiş ülkelerde olan endüstriler öncü bir rol oynayarak ölçek ekonomi özelliklerine de sahiptir. Hâlbuki gelişmekte olan ülkelerdeki endüstri

devlet destekleri olmadan faaliyetlerini sürdürmeleri imkânsız olabilir. Dolayısıyla, gelişmekte olan ülkeler küreselleşme sürecinde zarar edebilirler.

Tablo 5 sonuçlarına göre, enflasyon oranı da gelir dağılımı üzerinde olumsuz etkide bulunmaktadır. Tablo 5'de göre enflasyon oranında meydana gelen %1'lik bir artış sonucunda Gini katsayısında 0,0006'lık bir artış gerçekleşmektedir. Bunun da anlamı gelir dağılımının kötüleşmesidir.

8. Sonuç

Çalışmada 1992-2014 yılları arasında Türkiye, İran ve Orta Asya ülkelerinde küreselleşmenin gelir dağılımı üzerindeki etkisini panel veri analizi sabit etkiler yöntemi kullanılarak araştırılmaktadır. Bu doğrultuda, öncelikle Jong-Eun Lee (2006), Najjarzadeh vd. (2010) ve Asgharzadeh vd (2014) modellerinden yararlanarak gelir dağılımını etkileyen faktörler belirlenerek açıklayıcı değişkenlerin gelir dağılımı üzerindeki etkileri tahmin edilmiştir. F limer ve Hausman test sonuçlarına göre, model panel regresyonu sabit etkiler yöntemi ile tahmin edilecektir. Modelin tahmin sonuçlarına göre, çalışma kapsamına gire ülkelerde Kuznets hipotezi reddedilmektedir. Çalışmada, Kamu (devlet) harcamalarının GSYH'deki payı ve nüfus artış oranı değişkenlerinin gelir dağılımı üzerinde etkileri istatistiksel olarak anlamsız olmuştur. Bunun anlamı bu iki değişkenin gelir dağılımı üzerinde etkileri bulunmamasıdır. Tablo 5'e göre, kişi başına düşen reel GSYH gelir dağılımını iyileştirerek fakir zengin farkını azaltmıştır. Bu doğrultuda, hükümetler gelir dağılımını iyileştirmek için büyümeyi destekleyerek hızlandıran politikalar uygulamalıdır. Çünkü büyüme artınca kişi başına düşen reel GSYH artar ve gelir dağılımı iyileşebilir.

Modelin tahmin sonuçlarına göre, küreselleşme sonucunda gelir dağılımı kötülenmektedir. Ancak küreselleşme dünyanın kaçınılmaz bir gereği hale gelmiştir ve teknoloji aktarımı ve verimliliği artırma özellikleri gibi avantajlara sahip olduğu için hükümetler tarafından geliştirilmesi beklenmektedir. Hükümetler küreselleşmeyi destekleyerek küreselleşmenin olumsuz etkilerini kaldırmak için iktisadi ve siyasi istikrar yaratma, iç (yerel) ekonominin temellerini güçlendirme, yatırım yapma koşullarını kolaylaştırma ve kuralların şeffaflaşması gibi uygulamalar yapmalıdır.

Kaynakça

- Abounuri, E., & Khoshkar, A. (2007). Macroeconomics Variables Effects on Income Distribution of Iran: A Province Across Study. *Tahghighat Eghtsadi Dergisi*(77), 65-95.
- Abrishami, H., & Mahdavi, A. (2011). The effects of globalization on employment and demand for skilled and unskilled labor in Iran. *The Journal of Pejhuheshaye Bazargani*(85), 107-141.
- Aktaş, G. (2007). *Küreselleşme Sürecinde Türkiye'de Gelir Dağılımı, Yoksulluk ve Sosyal Politikaların Evrimi*. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Asgharpur, H., Salmani, B., & Hekmatifarid, S. (2014). İslam Konferansı Teşkilatına üye ülkelerinde küreselleşmenin gelir dağılımı üzerindeki etkisi. *Siyasathaye Mali ve İktisadi Dergisi*, 2(6), 123-140.
- Aslan, N., & Terzi, N. (2006). HECKSCHER-OHLIN-SAMUELSON (HOS) Teorisi ve Teorinin Değerlendirilmesi. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, 21(1), 1-14.
- Azad, G. (2000). *Development Economics*. Tehran: Nashr Ney.
- Baş, K. (2009). Küreselleşme ve Gelir Dağılımı Eşitsizliği. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(1), 49-70.
- Bigsten, A., & Durevall, D. (2006). Openness and Wage Inequality in Kenya, 1964–2000. *World Development*, 34(3), 465-480.
- Epstein, P., Howlett, P., & Schlze, M.-S. (2007). Trade, convergence, and globalisation: The dynamics of the international income distribution, 1950–1998. *Explorations in Economic History*, 44(1), 100-113.
- Farzmand, H., & Omid, Z. (2014). A Survey of the Impact of Globalization on Income Distribution

- Inequality in. *International Journal of Advanced Studies in Humanities and Social Science*, 2(2), 211-222.
- Fatourehchi, Z., Panahi, D., & Nazari, M. (2011). The Effect of Globalization on Poverty in Iran: Urban And Rural Area Separately. *Australian Journal of Basic and Applied Sciences*, 5(12), 1334-1338.
- Jafari Samimi, A. (1992). *Public Sector Economics*2. Tehran: Samt.
- Jalayi, S. A., & Sattari, O. (2012). Predicting the effects of economic globalization on income distribution in the rural community of Iran by using artificial neural network. *Journal of Rusta va Tosee*, 15(3), 1-20.
- Lee, J.-E. (2006). Inequality and Globalization in Europe. *Journal of Policy Modeling*, 28, 791-796.
- Li, H., & Zoo, H. (2002). Inflation, Growth, and Income Distribution: A Cross-Country Study. *ANNAIS of Economics and Finance*, 3, 85-101.
- Malek, M. M. (2005). جهانی شدن اقتصاد از رویا تا واقعیت. *Globalization of the Economy, from dream to reality*. Tehran: Kanune Andishe Javan.
- Masee, P. (1997). *Trade, Employment and Wages*. Canada: A Review of the Literature.
- Milanovic, B. (2003). *Can We Discern the Effect of Globalization on Income Distribution?* World Bank, Washington: development research group.
- Najati Moharrami, Z. (2006). *A Survey of impact of trade liberalization on wage inequality in Iran*. Tehran, Iran: Tarbiyat Modarres Univesity.
- Naji Meydani, A. A. (2003). *Effects of Economic Globalization on Growth, Employment and Income Distribution in Iran*. Tehran: Tarbiyat Moderres University.
- Najimeydani, A., Kazemi, M., & Ghafari Sadatiyeh, M. (2011). A survey of economics Globalization effects on Poverty by two indexes of Inflation and Unemployment (case study Iran 1984-2004). *The Journal of Mali va Puli*, 18(2), 161-176.
- Najjarzade, R., & Mahdavirosekh, E. (2010). A survey of Globalization effect on Income Distribution in D8 Countries Grup. *Faslname Pajouheshname Bazargani*, 87-109.
- Nili, M., & Farahbakhsh, A. (1998). Relationship between Economic Growth and Income Distribution. *Journal of Barname va Budje*(34, 35), 121-154.
- Sameti, M., Ranjbar, H., & Ohadiesfahani, S. (2011). An Analysis of the Impact of Globalization on Income Distribution in Selected Countries. *Pejuheshaye Bazargani dergisi*, 59, 163-183.
- Seyidoğlu, H. (2007). *Uluslararası İktisat, Teori, Politika ve Uygulama*. Istanbul: Güzem Can yayınları.
- Shahinpour, A. (2016). *Makroekonomik Performans Üzerinde Bilişim ve İletişim Teknolojilerinin Etkisi*. Erzurum: ATATÜRK Üniversitesi.
- Sharifian, A., & Rostamzadeh, M. (2012). The Investigation of Globalization Effect on Income Inequality. *Journal of Basic and Applied Scientific Research*, 2(3), 2439-2443.
- Toan, N. M. (2004). The Effect of Trade Liberalization on Income Distribution in Vietnam: Dynamic Computable General Equilibrium Approach. *Economic Development and Policies Department*, 1-2.
- Wei, S. J., & Wu, Y. (2002). Globalization and Inequality: Evidence from Within China. 1-38.
- wikipedia. (tarih yok). *Orta Asya*. 08 05, 2016 tarihinde tr.wikipedia: https://tr.wikipedia.org/wiki/orta_asya adresinden alındı
- Wolf, E. N. (2000). *Trade and Inequality: A Review of the Literature*. New York: New York University.
- WorldBank. (2016). *WDI*. 08 05, 2016 tarihinde World Bank/data: <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=world-development-indicators> adresinden alındı
- Yanar, R., & Şahbaz, A. (2013). Gelişmekte Olan Ülkelerde Küreselleşmenin Yoksulluk ve Gelir Eşitsizliği Üzerindeki Etkileri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 8(3), 55-74.